

*Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын
2019 оны 06 сарын 12-ны 187 тоот
тушаалын 15 дугаар хавсралт*

ИНД - 26

Иргэний Нисэхийн Дүрэм

Нислэгт тэнцэх чадварын нэмэлт шаардлага

Иргэний нисэхийн ерөнхий газар

ДҮРМИЙН ТАЙЛБАР

ИНД-26 нь иргэний нисэхийн бусад дүрмүүдэд заасан НТЧ-ын шаардлагаас гадна, Монгол Улсын бүртгэлтэй агаарын хөлөгт тавих НТЧ-ын нэмэлт шаардлагыг тогтооно.

Энэ Дүрэм нь Иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний баталсан ИНД-26-гийн цахим хувилбар бөгөөд зөвхөн ишлэл хийх зорилгоор хэрэглэнэ. Хүчин төгөлдөр ИНД-26, түүний нэмэлт, өөрчлөлтийн хуулбарыг ИНЕГ-аас, эсхүл www.mcaa.gov.mn веб сайтаас татаж авах боломжтой.

Мэдээлэл

Гишүүн улсуудын иргэний нисэхийн Дүрмийг сайжруулах замаар иргэний нисэхийн салбарт нэгдсэн нэг Дүрмийн зохицуулалтад шилжих Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын 1992 оны 29-р чуулганы А29-3 тогтоолыг хэрэгжүүлэх зорилгоор, Монгол Улс болон Шинэ Зеланд улсын ИНЕГ-ын хооронд 1999 оны 5 сарын 6-нд байгуулсан “Техникийн Хамтын Ажиллагааны Санамж Бичиг”-ийг үндэслэн Монгол Улсын Иргэний нисэхийн дүрмийг боловсруулсан.

Өөрчлөлтийн түүх**Хүчинтэй огноо**

Анхны боловсруулалт

2002 оны 12 сарын 20

Нэмэлт, өөрчлөлт 1

2010 оны 06 сарын 17

Нэмэлт, өөрчлөлт 2 (Шинэчлэлт)

2019 оны 06 сарын 12

Тэмдэглэл: ИНД-26-гийн шинэчлэлтийг монгол, англи хэл дээр, NZ Part 26-гийн 2010 оны 03 сарын 25-ны А.2-т үндэслэн боловсруулсан болно.

Гарчиг

А Бүлэг - Ерөнхий зүйл	1
26.1. Зорилго	1
В Бүлэг - НТЧ-ын нэмэлт шаардлага	1
26.51. НТЧ-ын нэмэлт шаардлага.....	1
26.53. НТЧ-ын нэмэлт шаардлагыг хангах.....	1
Хавсралт А - Нөөц	1
Хавсралт В - Бүх агаарын хөлөг	2
В.1. Хаалга болон ослын гарцын тэмдэглэгээ	2
В.2. Багийн гишүүний хамгаалалтын шаардлага	2
Хавсралт С - 9-өөс дээш зорчигчтой нисэх онгоц	3
С.1. Хаалга болон гарц	3
С.2. Дүрвэн гарахад болон гарцад тавих шаардлага.....	3
С.3. Систем болон төхөөрөмж.....	4
Хавсралт D - 19-өөс дээш зорчигчтой нисэх онгоц	5
D.1. Хаалга болон гарц	5
D.2. Дүрвэн гарахад болон гарцад тавих шаардлага.....	5
D.3. Ариун цэврийн өрөөний галаас хамгаалах төхөөрөмж	9
D.4. Бүхээгийн доторлогооны материал	9
D.5. Ачааны болон тээшний бүхээг	10
Хавсралт Е - Нисдэг тэрэг	11
Е.1. Хаалга болон гарц	11
Е.2. Дүрвэн гарахад болон гарцад тавих шаардлага.....	11

А Бүлэг - Ерөнхий зүйл

26.1. Зорилго

Энэ Дүрэм нь иргэний нисэхийн бусад дүрэмд заасан НТЧ-ын шаардлагаас гадна, Монгол Улсын бүртгэлтэй агаарын хөлөгт тавих НТЧ-ын нэмэлт шаардлагыг тогтооно.

В Бүлэг - НТЧ-ын нэмэлт шаардлага

26.51. НТЧ-ын нэмэлт шаардлага

ИНД-21-д заасан НТЧ-ын нэмэлт шаардлагыг энэ Дүрмийн дараах Хавсралтад заасан:

- (1) Хавсралт В - бүх агаарын хөлөг;
- (2) Хавсралт С - 9-өөс дээш маягаар гэрчилгээжсэн зорчигчийн суудлын багтаамжтай нисэх онгоц;
- (3) Хавсралт D - 19-өөс дээш маягаар гэрчилгээжсэн зорчигчийн суудлын багтаамжтай нисэх онгоц;
- (4) Хавсралт E - нисдэг тэрэг.

26.53. НТЧ-ын нэмэлт шаардлагыг хангах

(a) Энэ зүйлийн (b)-д зааснаас бусад тохиолдолд, дараах этгээд зөвхөн заасан ангилал, категори, эсхүл агаарын хөлгийн маяг, эсхүл бүрдэл хэсэгт тавих 26.51-д заасан НТЧ-ын нэмэлт шаардлагыг хангах үүрэгтэй:

- (1) НТЧ-ын гэрчилгээ эзэмших хүсэлт гаргагч;
- (2) ИНД-21.505-ын дагуу техникийн өгөгдлийн зөвшөөрөл авах хүсэлт гаргагч;
- (3) Монгол Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ эзэмшигч.

(b) Хангаагүй НТЧ-ын нэмэлт шаардлагыг Даргын хүлээн зөвшөөрөхүйц, аюулгүй байдлын дүйцэх түвшний хүчин зүйлээр нөхсөн байх үүрэгтэй.

(c) Энэ Дүрмийн НТЧ-ын нэмэлт шаардлагыг хангах шаардлагатай хэрэглэл болон төхөөрөмж нь агаарын хөлгийн үйлдвэрлэгчийн зааварчилгаа, эсхүл Даргын хүлээн зөвшөөрөхүйц бусад холбогдох зааварчилгааны дагуу суурилуулсан байх ёстой ба ИНД-91.539-ийн дагуу тухайн агаарын хөлөгт хамааралтай MEL-д өөрөөр зөвшөөрснөөс бусад тохиолдолд, бүрэн ажиллагаатай нөхцөлд байх шаардлагатай.

Хавсралт А - Нөөц

Хавсралт В - Бүх агаарын хөлөг

Агаарын хөлгийн гэрчилгээжүүлэлтийн НТЧ-ын нэмэлт шаардлага нь дараах шаардлагыг багтаана:

В.1. Хаалга болон ослын гарцын тэмдэглэгээ

(a) Хэвийн болон ослын гарц тус бүрд “ГАРЦ”, эсхүл “ОСЛЫН ГАРЦ” тэмдэглэгээ болон нээх арга хэлбэрийг дараах байдлаар, ил харагдахуйц тэмдэглэсэн байна:

- (1) гарцын гадна болон дотор талд; эсхүл
- (2) агаарын хөлгийн дотор болон гадна талд, гарцын хажуугийн гадаргуу дээр.

(b) Энэ зүйлийн (a)-д шаардсан гарцыг ажиллуулах бүх зааварчилгаа нь:

- (1) товч тодорхой;
- (2) уншихад хялбар үсгээр, тод ялгарах суурь дээр байна.

В.2. Багийн гишүүний хамгаалалтын шаардлага

ХАА-н зориулалттай хязгаарлалттай категориор гэрчилгээжсэн байх шаардлагатай агаарын хөлөг нь 1965 оны 02 сарын 01-нд хүчинтэй болсон АНУ-ын Civil Aeronautics Manual 8-ын Appendix В-ын Section.35-д заасан багийн гишүүний хамгаалалтын шаардлагыг хангасан байна.

Хавсралт С - 9-өөс дээш зорчигчтой нисэх онгоц

9-өөс дээш маягаар гэрчилгээжсэн зорчигчийн суудлын багтаамжтай нисэх онгоцны НТЧ-ын гэрчилгээжүүлэлтийн нэмэлт шаардлага нь Хавсралт В-ээс гадна дараах шаардлагыг багтаана:

С.1. Хаалга болон гарц

Гадна хаалга болон гарц нь:

- (1) дотор талаасаа болон нисэх багийн бүхээг нь гүйдэг цонхон гарцтай байхаас бусад тохиолдолд, гадна талаасаа нээгддэг байх;
- (2) суудал, суудлын түшлэг, эсхүл бусад төхөөрөмжөөр халхлагдаагүй байх;
- (3) дараах хэрэгслээр тоноглогдсон байх:
  - (i) нислэгийн үед аливаа этгээд, эсхүл механик гэмтлийн үр дүнд санаандгүй нээгдэхээс сэргийлсэн түгжээгээр;
  - (ii) хаалгыг нээх эхний хөдөлгөөн нь гадагш чиглэдэг бол багийн гишүүд тухайн хаалга бүрэн хаагдсан бөгөөд түгжигдсэнийг тогтоож болох шууд харагддаг түгжээний механизмаар;
  - (iii) хаалгыг ихэвчлэн нисэх онгоцны ачих, буулгах ажиллагаанд ашигладаг бол тухайн хаалга бүрэн хаагдаагүй болон түгжигдээгүй байгаа нь багийн гишүүдэд ил харагддаг байх хэрэгслээр.

С.2. Дүрвэн гарахад болон гарцад тавих шаардлага

С.2.1. Ослын нэмэлт гарц

(a) Зорчигчдын орох хаалга нь 1993 оны 05 сарын 10-нд хүчинтэй болсон АНУ-ын FAR 23-ын шалны түвшний ослын гарцад тавих шаардлагыг хангасан байна.

(b) Нисэх онгоцыг зорчигчдын орох хаалганаас гадна, дараах шаардлагыг хангасан нэмэлт ослын гарцаар тоногдсон байна:

- (1) 16-аас цөөн маягаар гэрчилгээжсэн зорчигчийн суудлын багтаамжтай нисэх онгоцны хувьд, их биеийн хоёр талдаа 1993 оны 05 сарын 10-нд хүчинтэй болсон АНУ-ын FAR 23.807(b)-гийн шаардлагыг хангасан гарц; эсхүл
- (2) 16 - 23 хүртэлх маягаар гэрчилгээжсэн зорчигчийн суудлын багтаамжтай нисэх онгоцны хувьд, 1993 оны 05 сарын 10-нд хүчинтэй болсон АНУ-ын FAR 23.807(b)-гийн шаардлагыг хангасан:
  - (i) зорчигчдын орох хаалгатай талд нэмэлт нэг гарц;
  - (ii) зорчигчдын орох хаалганы эсрэг талд хоёр гарц; эсхүл
- (3) 23-аас дээш маягаар гэрчилгээжсэн зорчигчийн суудлын багтаамжтай нисэх онгоцны хувьд, тухайн нисэх онгоцны маягийн гэрчилгээжүүлэлтийн шаардлагыг хангасан гарц.

С.2.2. Ослын гарцын дүрвэн гарах төхөөрөмж

Агаарын хөлгийн маягийн гэрчилгээжүүлэлтэд шаардлагатай ослын гарц бүр нь:

- (1) далавчны дээр байрласан байх; эсхүл
- (2) нисэх онгоц газарт, дугуйгаа буулгасан үед газраас дээш 2 м, эсхүл түүнээс дээш өндөрт байдаг гарцын хувьд, бүхээгт байгаа хүмүүсийг газарт буулгахад туслах хэрэгсэлтэй байна.

С.2.3. Ослын гарцын дотор талын тэмдэглэгээ

Ослын гарц бүрийг дараах тэмдгээр тэмдэглэсэн байна:

- (1) “ГАРЦ” / “EXIT” бичгийг дараах хэлбэрээр бичсэн байх:
  - (i) 25 мм өндөр цагаан үсгээр, 50 мм өндөр улаан өнгийн суурь дээр; эсхүл
  - (ii) 25 мм өндөр улаан үсгээр, 50 мм өндөр цагаан өнгийн суурь дээр;
- (2) өөрөө гэрэлтдэг, эсхүл үндсэн гэрэлтүүлгийн системээс хамаарахгүйгээр цахилгаанаар гэрэлтдэг байх;
- (3) минимум 160 микроламбер тодорцтой гэрэлтдэг байх.

С.3. Систем болон төхөөрөмж

С.3.1. Газардах ангийн анхааруулах дуут дохио

(a) Далавчны флапс болон хураагддаг газардах ангиар тоногдсон нисэх онгоц нь газардах ангийн анхааруулах дуут дохионы хэрэгсэлтэй байна.

(b) Энэ зүйлийн (c)-д зааснаас бусад тохиолдолд, газардах ангийн анхааруулах дуут дохионы хэрэгсэл нь дараах шаардлагыг хангасан байна:

- (1) буултад бэлтгэн, далавчны флапсыг буултын хэвийн байрлалд буулгасан тохиолдолд, газардах анги бүрэн бууж, түгжигдээгүй үед тасралтгүй ажилладаг байх;
- (2) гараар тасалж болдоггүй байх.

(c) Тухайн агаарын хөлгийг усан дээр буулт үйлдэх конфигурацид орсныг нисэх багийн гишүүд шууд харахаар тоногдсон бол энэ зүйлийн (b)(2) нь амфиби-нисэх онгоцонд хамаарахгүй.

Хавсралт D - 19-өөс дээш зорчигчтой нисэх онгоц

19-өөс дээш маягаар гэрчилгээжсэн зорчигчийн суудлын багтаамжтай нисэх онгоцны гэрчилгээжүүлэлтийн НТЧ-ын нэмэлт шаардлага нь Хавсралт В болон Хавсралт С-д зааснаас гадна дараах шаардлагыг багтаана:

D.1. Хаалга болон гарц

D.1.1. Гарцын төрөл

Гарцын төрөл нь 1993 оны 03 сарын 29-нд хүчинтэй болсон АНУ-ын FAR 25.807-д заасны дагуу байна.

D.1.2. Шалны түвшний гарц

Зорчигчийн бүхээгээс нэвтрэх боломжгүй ачааны, эсхүл тээшний бүхээг рүү хөтлөх гарцаас бусад, их биеийн хажуу талын шалны түвшний гарц нь дараах тохиолдолд шалны түвшний ослын гарцын шаардлагыг хангасан байна, хэрэв тухайн гарц нь:

- (1) 1090 мм-ээс өндөр, 490 - 1150 мм-ийн өргөнтэй бол; эсхүл
- (2) өөхийн гарц бол; эсхүл
- (3) сүүлний нарийссан хэсгийн гарц бол.

D.2. Дүрвэн гарахад болон гарцад тавих шаардлага

D.2.1. Нэмэлт ослын гарц

(a) Тухайн агаарын хөлгийн маягийн гэрчилгээжүүлэлтэд шаардсан зорчигчийн бүхээгийн ослын гарцын тооноос илүү гарсан гарц нь:

- (1) энэ Хавсралтын холбогдох бүх шаардлагыг хангасан байна;
- (2) саадгүй хүрч болохоор байна.

(b) Турбо-жэт хөдөлгүүртэй нисэх онгоцны өөхийн болон сүүлний нарийссан хэсгийн гарц нь:

- (1) нислэгийн үед нээгдэхгүй байхаар зохион бүтээгдэж, үйлдвэрлэгдсэн байна;
- (2) дараах зурагт хуудсаар тэмдэглэгдсэн байна:
  - (i) нислэгийн үед гарцыг нээж болохгүйг анхааруулсан;
  - (ii) 750 мм-ийн зайнаас уншигдахуйц;
  - (iii) гарцыг нээх хэрэгслийн ойролцоо, ил харагдахуйц байрлалд суурилуулсан.

D.2.2. Ослын гарцад хүрэх зам

(a) Нэмэлт ослын гарцаас бусад, нисэх онгоцны ослын гарцад хүрэх зам нь дараах шаардлагыг хангасан болохыг бататгана:

- (1) дараах дамжин хүрэх зам нь саадгүй, 500 мм-ээс доошгүй өргөнтэй байх:
  - (i) зорчигчийн бүхээгийн хэсгүүдийн хооронд;
  - (ii) I, эсхүл II төрлийн ослын гарц руу хөтөлдөг;

- (2) I болон II төрлийн ослын гарцын зэргэлдээх орон зай нь, багийн гишүүд замын саадгүй өргөнийг 500 мм-ээс бага болгохгүйгээр зорчигчдыг нүүлгэн шилжүүлэхэд туслахад хангалттай байх;
- (3) бүхээгийн үндсэн замаас III болон IV төрлийн гарц бүрд хүрэх зам нь гарцын нэвтрэх боломжийг багасгах суудал, тавиур, эсхүл бусад саадаар халхлагдаагүй байх;
- (4) зорчигчийн бүхээгийг ослын гарцаас тусгаарлаж байгаа хаалга нь:
  - (i) загварын гэрчилгээжүүлэлтийн стандартад заасны дагуу хүрээлсэн бүтцэд үйлчлэх нийт инерцийн хүчийг даах чадвартай, хөөрөлт болон буултын үед нээлттэй байдалд түгжих хэрэгсэлтэй байх;
  - (ii) хөөрөлт болон буултын үед хаалга нээлттэй байх ёстойг харуулсан зурагт хуудаастай байх.
- (b) Зорчигчийн бүхээгийн хоорондох ослын гарц руу хөтлөх дамжин хүрэх зам нь, дамжин хүрэх замаар чөлөөтэй нэвтрэн орох хөшигнөөс өөр саадгүй байна.
- (c) Зорчигчийн бүхээг хоорондын тусгаарлагчид хаалга суурилуулж болохгүй.

D.2.3. Ослын гарцыг удирдах бариул

- (a) Энэ зүйлийн (b)-д зааснаас бусад тохиолдолд, нисэх онгоцны гарц бүрийн ойролцоо, эсхүл дээр дараах тэмдэглэгээтэй байна:
  - (1) тэмдэглэгээ нь 750 мм-ийн зайнаас уншигдахуйц;
  - (2) зорчигчийн ослын гарцыг удирдах бариулын байрлалыг заасан;
  - (3) түгжээний механизм нь бариулын эргэх хөдөлгөөнөөр тайлагддаг I болон II төрлийн ослын гарцыг багтаасан, гарцыг нээх зааварчилгаа нь:
    - (i) 20 мм-ээс багагүй өргөн иштэй, толгой нь ишнээсээ хоёр дахин өргөн, ойролцоогоор бариулын уртын дөрөвний гуравтай тэнцүү радиустай 70°-аас багагүй үргэлжилсэн тойргийн нумтай улаан өнгийн сум;
    - (ii) сумны толгойн ойролцоо, хэвтээ байрлуулсан 25мм хэмжээтэй улаан өнгийн үсгээр бичсэн "OPEN" / "НЭЭЛТТЭЙ" бичигтэй байна.
- (b) 1972 оны 05 сарын 01, эсхүл түүнээс хойш маягаар гэрчилгээжсэн нисэх онгоцонд, тухайн нисэх онгоцны маягийн гэрчилгээжүүлэлтийн шаардлагын дагуу тэмдэглэгээ хийсэн байна.
- (c) Удирдах бариул болон удирдах бариулын бүрхүүл нь минимум 100 микроламберт тодорцтой гэрэлтдэг байна.

D.2.4. Ослын гарцын дүрвэн гарах төхөөрөмж

- (a) Энэ зүйлийн (b)-д зааснаас бусад тохиолдолд, ослын гарц нь тухайн нисэх онгоцны маягийн гэрчилгээжүүлэлтийн 1972 оны 04 сарын 30-нд хүчинтэй болсон шаардлагыг хангасан, бүхээгт байгаа хүмүүсийг газарт буухад туслах хэрэгсэлтэй байх ёстой.
- (b) 1972 оны 05 сарын 01, эсхүл түүнээс хойш маягаар гэрчилгээжсэн нисэх онгоцны хувьд, ослын гарц нь тухайн нисэх онгоцны маягийн гэрчилгээжүүлэлтийн шаардлага хангасан, бүхээгт байгаа хүмүүсийг газарт буухад туслах хэрэгсэлтэй байх ёстой.

(c) Хэрэв энэ зүйлийн (a), (b)-д шаардсан, бүхээгт байгаа хүмүүсийг газарт буухад туслах хэрэгсэл нь автоматаар дэлгэгддэг бол энэ нь явгалалт, хөөрөлт болон буултын үед бэлэн байдалд орох чадвартай байх шаардлагатай.

D.2.5. Ослын гарцын дайжих зам

(a) Энэ зүйлийн (b)-д зааснаас бусад тохиолдолд, нисэх онгоц нь тухайн нисэх онгоцны маягийн гэрчилгээжүүлэлтийн 1972 оны 04 сарын 30-нд хүчинтэй болсон шаардлага хангасан, халтирахаас хамгаалсан дайжих замтай байна.

(b) 1972 оны 05 сарын 01, эсхүл түүнээс хойш маягаар гэрчилгээжсэн нисэх онгоц нь тухайн нисэх онгоцны маягийн гэрчилгээжүүлэлтийн шаардлага хангасан, халтирахаас хамгаалсан дайжих замтай байна.

D.2.6. Ослын гэрэлтүүлэг

(a) Ослын гэрэлтүүлгийн системд шаардлагатай гэрэл нь:

- (1) асаах “ON”, унтраах “OFF”, бэлэн “ARMED” байрлал бүхий бүхээгийн удирдлагын хэрэгсэлтэй байх;
- (2) дараах байрлалаас гараар ажиллуулах боломжтой байх:
  - (i) нисэх багийн гишүүдийн хэвийн суусан байрлалаас;
  - (ii) зорчигчийн бүхээгт, бүхээгийн ажилтны хэвийн суудлаас хялбар хүрэх байрлалаас;
- (3) гар удирдлагыг санаандгүй ажиллуулахаас сэргийлэх хэрэгсэлтэй байх;
- (4) бэлэн, эсхүл асаалттай байрлалд байгаа үед их бие босоо огтлолоор хуваагдахаас бусад тохиолдолд, нисэх онгоцны үндсэн цахилгаан тэжээл тасрахад асаалттай хэвээр байх, эсхүл асах;
- (5) онцгой нөхцөлийн буултын дараа гадна орчны хүндрэлтэй нөхцөлд, шаардлагатай гэрэлтүүлгийн түвшнийг 10-аас доошгүй минут хангаж байх.

(b) Бүхээгт байгаа хүмүүсийг газарт буухад туслах хэрэгслийн бүрдүүлэгч хэсэг болох гэрэл нь дараах тохиолдолд энэ зүйлийн (a)-ийн шаардлагыг хангахгүй байж болно, хэрэв:

- (1) зөвхөн нэг туслах хэрэгсэлд үйлчилдэг бол;
- (2) тухайн туслах хэрэгсэл дэлгэгдэхэд автоматаар идэвхэждэг бол;
- (3) нисэх онгоцны ослын үндсэн гэрэлтүүлгийн системээс тусдаа, бие даасан бол.

D.2.7. Дотор талын ослын гэрэлтүүлэг

Нисэх онгоц нь дараах ослын гэрэлтүүлгийн системтэй байна:

- (1) үндсэн гэрэлтүүлгийн системээс тусдаа, бие даасан тэжээлийн эх үүсвэртэй;
- (2) зорчигчийн бүхээгийн үндсэн замын гол шугамын дагуу 1 м тутамд, суудлын тохойвчийн өндөрт хэмжсэн дундаж гэрэлтүүлгийн хүч нь 0.54 м-канделаас (0.05 foot-candles) багагүй;
- (3) гарц бүрийн тэмдэг, тэмдэглэгээг гэрэлтүүлдэг;
- (4) шалны ойролцоох ослын дайжих замын тэмдэглэгээг багтаасан.

D.2.8. Гадна талын ослын гэрэлтүүлэг

(a) Энэ зүйлийн (b)-д зааснаас бусад тохиолдолд, нисэх онгоц нь 1972 оны 04 сарын 30-нд хүчинтэй болсон, тухайн нисэх онгоцны маягийн гэрчилгээжүүлэлтийн шаардлагыг хангасан, ослын гадна гэрэлтүүлэгтэй байна.

(b) 1972 оны 05 сарын 01, эсхүл түүнээс хойш маягаар гэрчилгээжсэн нисэх онгоц нь тухайн нисэх онгоцны маягийн гэрчилгээжүүлэлтийн шаардлага хангасан ослын гадна гэрэлтүүлэгтэй байна.

D.2.9. Ослын гарцын дотор талын тэмдэглэгээ

(a) Ослын гарц бүрийг болон тэдгээрт хүрэх замын чиглэлийг дараах байдлаар ойлгомжтой, тод харагдахуйц тэмдэглэсэн байна:

(1) таних тэмдэг болон байрлал нь бүхээгийн өргөнтэй тэнцүү зайнаас танигдахуйц;

(2) нээх арга хэлбэрийг агуулсан.

(b) Ослын гарц бүрийн байрлалыг зорчигчийн бүхээгийн үндсэн замаар ойртож байгаа хүмүүст харагдахуйц тэмдгээр дараах байдлаар тэмдэглэсэн байна:

(1) далавчин дээрх ослын гарц бүрийн ойролцоо, гадагшаа гарах замын дээд талд;

(2) хэрэв тухайн тэмдгээс хоёр гарцыг хялбар харах боломжтой бол нэг тэмдгээр хоёр гарцыг тэмдэглэхээс бусад тохиолдолд, шалны түвшний ослын гарц бүрийн ойролцоо;

(3) зорчигчийн бүхээгийн урд болон хойд хэсгийн харагдах орчныг хязгаарласан тусгаарлагч, эсхүл хөндлөвч дээр халхлагдсан ослын гарцыг заасан тэмдэг тавина.

(c) Энэ зүйлийн (d)-д зааснаас бусад тохиолдолд, нисэх онгоц нь 1972 оны 04 сарын 30-нд хүчинтэй болсон тухайн нисэх онгоцны маягийн гэрчилгээжүүлэлтийн шаардлагыг хангасан, ослын гарцын тэмдэг тэмдэглэгээтэй байна.

(d) 1972 оны 05 сарын 01, эсхүл түүнээс хойш маягаар гэрчилгээжсэн нисэх онгоц нь тухайн нисэх онгоцны маягийн гэрчилгээжүүлэлтийн шаардлага хангасан, ослын гарцын тэмдэг тэмдэглэгээтэй байна.

(e) Ослын гарц бүрийн тэмдэг тэмдэглэгээ нь минимум 250 микроламберт тодорцтой гэрэлтдэг байна.

D.2.10. Ослын гарцын гадна талын тэмдэглэгээ

Гадна талаас нь ажиллуулах боломжтой ослын гарц бүрийг их биеийн гадна талд дараах байдлаар тэмдэглэсэн байх ёстой:

(1) гарцыг 50 мм өргөнтэй үргэлжилсэн өнгөт зурвасаар, дараах байдлаар тойруулан зурсан байх:

(i) хүрээлсэн гадаргуугаас ялгарч харагдуулахын тулд өөр өнгө ашиглаж;

(ii) гарцын ирмэг дээр, гарцыг хүрээлсэн гадаргуу дээр, эсхүл гарцын ирмэг болон гарцыг хүрээлсэн гадаргууд хоёулан дээр нь хэсэгчлэн;

(2) их биеийн хажуу гадаргууд байрлаагүй гарцын хувьд:

- (i) гаднаас нээх хэрэгсэл болон холбогдох зааварчилгааг улаан өнгөөр, эсхүл хэрэв улаан өнгө нь суурийн өнгөнөөс хангалттай ялгарч харагдахгүй бол тод гялалзсан шар өнгөөр;
- (ii) хэрэв нээх хэрэгсэл нь тухайн их биеийн зөвхөн нэг талд байрладаг бол нээх зааварчилгааг их биеийн хоёр талд байхаар.

D.3. Ариун цэврийн өрөөний галаас хамгаалах төхөөрөмж

(a) Ариун цэврийн өрөө бүрийг тод харагдахуйцаар, дараах байдлаар тэмдэглэсэн байх ёстой:

- (1) ариун цэврийн өрөөнд тамхи татахыг хориглосон тэмдгийг хаалганы хоёр талд;
- (2) “саванд тамхи хаяхыг хориглосон” анхааруулсан тэмдгийг ариун цэврийн өрөөний цаасны сав, эсхүл хогийн савны таг дээр.

(b) Зориулалт нь тамхи татахыг хориглосноос бусад нисэх онгоцны хувьд, ариун цэврийн өрөө бүрийн хаалганы гадна талд, эсхүл түүний ойролцоо үнсийг өөртөө агуулдаг, салдаг савтай байна.

(c) Ариун цэврийн өрөөний цаасны сав, эсхүл хогийн сав нь дараах шаардлагыг хангасан байна:

- (1) галыг тухайн савандаа барих жийрэг бүхий тагтай байх;
- (2) хогийн саванд гал гарсан тохиолдолд, автоматаар цацагдахаар зохион бүтээгдсэн, дотор нь суурилуулсан гал унтраагууртай байх.

(d) Ариун цэврийн өрөө бүрийг дараах утаа мэдрэгч, эсхүл түүнтэй дүйцэх хэрэгслээр тоноглосон байна:

- (1) нисэх багийн бүхээгт анхааруулах гэрлэн дохио өгдөг; эсхүл
- (2) багийн гишүүд нислэгийн бүх үе шатанд хялбар илрүүлэх боломжтой анхааруулах гэрлэн, эсхүл дуут дохио өгдөг.

D.4. Бүхээгийн доторлогооны материал

(a) 1958 оны 01 сарын 01, эсхүл түүнээс өмнө маягаар гэрчилгээжсэн нисэх онгоц нь бүхээгийн дотор тоноглолын анхны томоохон бүрэн солилтын үед багийн гишүүд, эсхүл зорчигчийн ашигладаг бүхээг бүрд 1972 оны 04 сарын 30-нд хүчинтэй болсон АНУ-ын FAR-25-ын шаардлага хангасан материал хэрэглэнэ.

(b) Энэ зүйлийн (c)-д зааснаас бусад тохиолдолд, 1958 оны 01 сарын 01-ээс хойш маягаар гэрчилгээжсэн нисэх онгоцны бүхээгийг дараах байдлаар тоноглосон байна:

- (1) хэрэв 1988 оны 08 сарын 20, эсхүл түүнээс хойш, гэхдээ 1990 оны 08 сарын 20-ноос өмнө үйлдвэрлэгдсэн бол багийн гишүүд, эсхүл зорчигчийн бүхээгийг 1993 оны 03 сарын 29-нд хүчинтэй болсон АНУ-ын FAR-25-д заасан дулаан ялгаруулалтын түвшний тестийн шаардлагыг хангасан материалаар:
  - (i) дээжийг туршсан эхний 2 минутад нийт ялгаруулах дулааны хэмжээ нь квадрат метрт 100 киловатт минутаас хэтрэхгүй байх;
  - (ii) дулаан ялгаруулалтын дээд хэмжээ нь квадрат метрт 100 киловаттаас хэтрэхгүй байх;

- (2) хэрэв 1990 оны 08 сарын 20, эсхүл түүнээс хойш үйлдвэрлэгдсэн бол багийн гишүүд, эсхүл зорчигчийн бүхээгийг 1993 оны 03 сарын 29-нд хүчинтэй болсон АНУ-ын FAR-25-д заасан дулаан ялгаруулалтын түвшний болон утааны тестийн шаардлага хангасан материалаар;
- (3) бүхээгийн дотор бүрдэл хэсгийн анхны томоохон бүрэн солилтын үед багийн гишүүд, эсхүл зорчигчийн бүхээгийг 1993 оны 03 сарын 29-нд хүчинтэй болсон АНУ-ын FAR-25-ын шаардлага хангасан материалаар.

(c) 1958 оны 01 сарын 01-ээс хойш маягаар гэрчилгээжсэн нисэх онгоц нь нислэгийн бүхээгийн суудлаас бусад бүх суудлын зөөлөвчийг 1984 оны 11 сарын 26-нд хүчинтэй болсон АНУ-ын FAR-25-д заасан галаас хамгаалах шаардлагыг хангасан суудлын зөөлөвчөөр тоногдсон байна.

D.5. Ачааны болон тээшний бүхээг

- (a) 1958 оны 01 сарын 01-ээс хойш маягаар гэрчилгээжсэн нисэх онгоцны хувьд:
- (1) 1986 оны 06 сарын 16-нд хүчинтэй болсон АНУ-ын FAR 25.857–д заасан С, эсхүл D ангиллын ачаа, эсхүл тээшний бүхээгийн эзлэхүүн нь 5.6 м³-ээс (200 cubic feet) дээш бол тааз болон хана доторлогооны хавтанг дараах материалаар хийсэн байх шаардлагатай:
    - (i) шилэн даавуугаар бэхжүүлсэн композит (glass fibre reinforced resin); эсхүл
    - (ii) АНУ-ын FAR 25-ын Appendix F, part III-д заасан тестийн шаардлага хангасан материал; эсхүл
    - (iii) доторлогооны суурилуулалт нь 1989 оны 03 сарын 20-оос өмнө зөвшөөрөгдсөн бол хөнгөн цагаан;
  - (2) 2008 оны 01 сарын 01-ээс эхлэн:
    - (i) 1986 оны 06 сарын 16-нд хүчинтэй болсон АНУ-ын FAR 25.857–д заасан D ангиллын ачааны, эсхүл тээшний бүхээг нь эзлэхүүнээс үл хамааран 1998 оны 02 сарын 17-нд хүчинтэй болсон АНУ-ын FAR 25.857(c) болон 1998 оны 02 сарын 17-нд хүчинтэй болсон FAR 25.858-д заасан С ангиллын бүхээгийн шаардлагыг хангасан байх шаардлагатай; эсхүл
    - (ii) хэрэв тухайн нисэх онгоц нь зөвхөн ачаанд (all-cargo) ашиглагдаж байгаа бол D ангиллын ачааны бүхээг нь 1998 оны 02 сарын 17-нд хүчинтэй болсон АНУ-ын FAR 25.857(e)-д заасан E ангиллын ачааны бүхээгийн шаардлагыг хангасан байж болно.
- (b) Энэ зүйлийн (a)(1)-ийн зорилгоор, “доторлогоо” (liner) гэсэн нэр томъёо нь галыг аюулгүй тогтоон барих доторлогооны чадварт нөлөөлөх холбоос, эсхүл түгжээ зэрэг загварын хэв шинжийг багтаана.

Хавсралт Е - Нисдэг тэрэг

Нисдэг тэрэгний гэрчилгээжүүлэлтийн НТЧ-ын нэмэлт шаардлага нь Хавсралт В-д зааснаас гадна дараах шаардлагыг багтаасан байна:

Е.1. Хаалга болон гарц

Агаарын тээврийн үйл ажиллагаанд ашиглахаар төлөвлөж байгаа нисдэг тэрэг нь дараах гадна хаалга болон гарцтай байна:

- (1) дотор ба гадна талаас нь ажиллуулах боломжтой;
- (2) суудал, суудлын түшлэг, эсхүл бусад төхөөрөмжөөр халхлагдаагүй;
- (3) дараах хэлбэрээр тоноглогдсон байна:
  - (i) нислэгийн үед аливаа этгээд, эсхүл механик гэмтлийн үр дүнд санаандгүй нээгдэхээс сэргийлсэн түгжээгээр;
  - (ii) тухайн хаалгыг ихэвчлэн нисдэг тэрэгний ачих, буулгах ажиллагаанд ашигладаг бол хаалга бүрэн хаагдаагүй болон түгжигдээгүй байгаа нь багийн гишүүдэд ил харагдах хэрэгслээр.

Е.2. Дүрвэн гарахад болон гарцад тавих шаардлага

Е.2.1. Ослын гарцын тэмдэглэгээ

Агаарын тээврийн үйл ажиллагаанд ашиглахаар төлөвлөж байгаа нисдэг тэрэгний ослын гарц бүрийг болон тэдгээрт хүрэх замын чиглэлийг дараах байдлаар ойлгомжтой, тод харагдахуйц тэмдэглэсэн байна:

- (1) таних тэмдэг болон байрлал нь бүхээгийн өргөнтэй тэнцүү зайнаас танигдахуйц;
- (2) түүнийг нээх арга хэрэгслийг агуулсан.

--oOo--